

BILL BRYSON

CONTINENTUL
UITAT

AMERICA MICILOR ORAȘE

Traducere de Anacalna Mîndrilă-Sonetto

POLIROM
2019

Munții Smoky în sine au fost o încântare. Era o dimineață de octombrie perfectă. Drumul urca abrupt prin păduri de foioase, împetrișate de soare, pline de poteci și vaste, apoi, la o altitudine mai mare, se deschidea spre priveliști vaste. De-a lungul drumului prin parc existau puncte de observație unde puteai să oprești mașina și să faci „Ooo!” și „Uau!” la vederea panoramelor. Toate erau denumite după niște trecători montane cu nume de complex rezidențial pentru tineri înstăriți și cu pretenții – Pigeon Gap (Pasul Porumbelului), Cherry Cove (Bolta cu Cireși), Wolf Mountain (Muntele Lupului), Bear Trap Gap (Capcana Ursului). Aerul era curat și rarefiat, iar vederile ample. Munții se întindeau spre un orizont îndepărtat, trecând treptat de la verde intens la albastru-cărbune și la fumuriu încetșat. Era o mare de copaci – ca și cum ai fi privit un peisaj din Columbia sau din Brazilia, atât de virgin era totul. În întreaga întindere unduitoare nu era nici măcar un semn al prezenței umane, nici un orașel, nici un turn de apă, nici un fuior de fum de la vreo căsuță solitară. Doar tăcere nesfârșită sub un cer strălucitor și senin, cu excepția unui singur cumulus pufos și albăstrui în depărtare, care proiecta o umbră mișcătoare deasupra unei coline aflate la mare distanță.

Șoseaua Oconaluftee, care traversează parcul, are doar 48 de kilometri lungime, dar e atât de abruptă și de șerpuită, încât mi-a luat toată dimineața să o parcurg. Până la ora 10:00 traficul se cam aglomerase pe ambele sensuri, iar la punctele de observație locurile libere se găseau cu greu. Aceasta a fost prima mea întâlnire serioasă cu turiști adevărați – pensionari în mașini cu rulotă îndreptându-se spre Florida, familii tinere într-o vacanță în extrasezon, cupluri în luna de miere. Circulau autoturisme, remorci, rulote mari și mici venite de la mii de kilometri distanță – din California, Wyoming, Columbia Britanică – și la fiecare punct de observație oamenii se strângeau în jurul vehiculelor lor, cu portierele și portbagajul deschise, mâncând din cutii frigorifice și frigidere portabile. La fiecare câțiva metri vedeai câte o Winnebago sau Komfort Motor Home – locuințe

autonome, masive, pe roți, care ocupau câte trei spații de parcare și ieșeau atât de mult în afară, încât mașinile din trafic mai că le atingeau din mers.

Toată dimineața mă sâcăise vaga senzație că lipsea ceva, apoi mi-am dat seama ce. Nu erau iubitori de drumetii cum poți vedea în Anglia – lipseau oamenii cu bocanci solizi și pantaloni scurți, cu șosete până la genunchi cu ciucuri. Nu vedeam mici rucsacuri pline de sendvișuri cu Marmite și termosuri cu ceai. Nici plutoane de bicicliști cu uniforme mulate și șepcuțe trudind fără suflu la deal și încetinind traficul. Aici, traficul era încetinit de rulotele masive, care urcau și coborau greoi prin trecătorile montane. Unele dintre ele aveau – eram uimit – autoturisme prinse de bara din spate, ca niște bărci gonflabile. Am rămas blocat în spatele uneia în timpul coborârii sinuoase, lungi de pe munte spre Tennessee. Era atât de lată, încât mai că ieșea de pe bandă și tot amenința să dea câte un ghiont spre hăul pitoresc din stânga noastră mașinilor care circulau pe sensul opus. Iată, din păcate, ce înseamnă astăzi pentru mulți oameni să mergi în vacanță. De fapt, ideea e să nu te expui la nici o clipă de disconfort sau de neplăcere – ba chiar nici să respiri aer curat, dacă se poate. Când simți că trebuie să călătorești neapărat, îți încarci palatul de tinichea de 13 tone și faci 600 de kilometri prin țară, izolat ermetic de intemperii, și oprești într-un camping unde dai fuga să te conectezi la sursa de apă potabilă și de electricitate, ca să nu fii nevoit să stai nici un moment fără aer condiționat, mașină de spălat vase sau cuptor cu microunde. Aceste lucruri, aceste „autovehicule recreative”, sunt ca niște sisteme pe roți care te mențin în viață. Astronauții se duc pe Lună cu mai puține resurse. Oamenii rulotelor sunt o altă specie – și încă una în mare măsură dementă. Fac o obsesie din încercarea de a-și echipa autovehiculele cu gadgeturi pentru a face față oricărei situații neprevăzute posibile. Trăiesc cu groaza că într-o bună zi s-ar putea trezi într-o situație în care nu vor fi cu totul autonomi. Odată am fost două zile cu cortul pe malul lacului Darling, în Iowa, cu un prieten al cărui tată – un entuziast al rulotelor – tot

încerca să ne convingă să folosim dispozitive care te scutesc de efort.

— Am un desfăcător de conserve cu baterie solară grozav, spunea el. Vreți să-l luați?

— Nu, mulțumim, răspundeam noi. Stăm doar două zile.

— Dar această combinație de lanternă și cuțit pentru carne? La nevoie o puteți alimenta de la sursa brichetei din mașină, iar dacă vă rătăciți în sălbăticie, funcționează și ca sireună cu lumină intermitentă.

— Nu, mulțumim.

— Păi, luați măcar cuptorul cu microunde cu baterii.

— Nu-l vrem, zău.

— Atunci cum naiba o să faceți floricele de porumb în pustiu? La asta v-ați gândit?

S-a dezvoltat o întreagă industrie (în care sunt sigur că firma Zwingle din New York e implicată activ) care aprovizionează această piață. Vezi asemenea oameni în campingurile din toată țara, stând în jurul autovehiculelor lor și comparând gadgeturi – aparate alimentate cu metan de făcut cuburi de gheață, terenuri de tenis portabile, aruncătoare de flăcări antiinsecte, gazoane gonflabile. Sunt ciudați și periculoși și nu ar trebui să interacționați cu ei în nici un caz.

La poalele muntelui parcul se termina și brusc totul redeveniă sordid. M-a frapat încă o dată această compartimentare stranie practică în America – credința că în interiorul parcului trebuie interzise activitățile comerciale, dar că în afara lui acestea se pot dezvolta în voie, chiar dacă peisajul din afara acestuia ar putea fi în aceeași măsură extraordinar. America încă nu a înțeles cu adevărat că poți să trăiești într-un loc fără să-l urătești, că frumusețea nu trebuie neapărat închisă în spatele unor garduri, ca și cum un parc național ar fi un fel de zoo pentru natură. Urâtenia s-a intensificat treptat, atingând punctul culminant în timp ce intram în Gatlinburg, o comunitate care se dedicase în mod evident încercării fără sfârșit de a redefini limita de jos a prostului-gust. E capitala mondială a kitsch-ului. Prin comparație,

Cherokee părea decent. În afară de o stradă principală lungă de un kilometru și jumătate, localitatea nu mai are cine știe ce, dar această stradă era ticsită de la un capăt la altul cu cel mai năucitor talmeș-balmeș turistic – Muzeul Celebrităților „Elvis Presley”, Muzeul Figurilor de Ceară „Stele de pe cerul Gatlinburgului”, două case bântuite, Muzeul Național al Bibliei, Hillbilly Village, Muzeul de Ciudățenii Ripley, Muzeul Figurilor de Ceară cu Persoaje din Istoria Americii, Turnul de Observație Gatlinburg, ceva numit Insula Paradisului, altceva numit Lumea Iluziilor, Spectacolul Muzical Country al lui Bonnie Lou și Buster, Muzeul Poliției Carbo („Puteți vedea mașina morții condusă de șeriful Buford Pusser în *Praf și pulbere!*”), Centrul Expozițional Cartea Recordurilor Guinness și, nu în ultimul rând, Muzeul Personalităților și Mallul Irlene Mandrell. În această galaxie a locurilor de divertisment erau numeroase parcări și restaurante aglomerate și zgomotoase, tonete cu junk-food, gelaterii și magazine de cadouri ca acelea în care se vând așa-zise anunțuri cu persoane căutate de poliție, pe care îți poți completa propriul nume, precum și șepci de baseball cu accesorii caraghioase, cum ar fi un rahat din plastic pe cozoroc realizat foarte realist. Pe străzi se plimbau agale alte grupuri mari de turiști supraponderali în haine țipătoare, cu aparate foto săltându-le pe burtă, consumând înghețată, vată de zahăr și crenvurști pe băț, uneori toate în același timp, și purtând șepci de baseball cu rahați din plastic prinși elegant pe cozoroc.

Îmi plăcea la nebunie. În copilărie, nu mergeam niciodată în locuri precum Gatlinburg. Tatăl meu ar fi preferat să-și facă singur o operație pe creier cu o bormașină Black and Decker decât să petreacă o oră într-un asemenea loc. Avea doar două criterii pentru evaluarea unui punct de atracție în vacanță: dacă era educativ și dacă era gratuit. Evident, Gatlinburg nu satisfăcea nici unul dintre aceste criterii. Pentru el, idealul de vacanță era un muzeu cu intrarea liberă. Tata a fost cel mai cinstit om dintre câți am cunoscut, dar vacanțele îl făceau să-și ignore principiile. Pe când mi se umpuse deja fața de coșuri și îmi

dăduseră tuleiele, el încă jura la ghișeele de bilete că aveam opt ani. Se zgârcea atât de mult în vacanțe, încât mă miram de fiecare dată că nu ne punea să cotrobăim prin gunoaie ca să găsim ceva de mâncat la prânz. Așa că pentru mine Gatlinburg era o experiență amețitoare. M-am simțit ca un preot lăsat slobod prin Las Vegas, cu un ciorap plin cu mărunțiș. Toată gălăgia și spoiala și mai ales posibilitățile de a toca sume de bani iresponsabil de mari într-un interval scurt de timp îmi dădeau amețeli.

Am hoinărit prin mulțime și am ezitat la intrarea în Muzeul de Ciudățenii Ripley. Simțeam că tata, aflat la o mie de kilometri distanță, începea să se răsucească încet în mormânt în timp ce mă uitam la afișe. Îmi spuneau că înăuntru urma să văd un bărbat capabil să țină în gură simultan trei bile de biliard, un vițel cu două capete, un unicorn uman căruia îi creștea un corn din frunte și sute de alte ciudățenii fascinante de pe tot globul adunate de neobositul Robert Ripley și expediate la Gatlinburg pentru edificarea unor turiști cu tot atâta discernământ ca mine. Taxa de intrare era de cinci dolari. Ritmul în care se răsucea tatăl meu a crescut când m-am uitat în portmoneu, apoi a luat-o razna cu totul când am pescuit o bancnotă de cinci dolari și i-am înmănat-o vinovat femeii nezâmbitoare de la ghișeul de bilete. „Ce naiba”, mi-am zis în timp ce intram, „măcar mai face și taică-meu puțină mișcare”.

Ei bine, a fost superb. Știu că cinci dolari e o sumă mare pentru câteva minute de distracție. Mă și vedeam contrazicându-mă cu tata afară, pe trotuar. Tata ar spune:

— Nu, e o mare escrocherie. Cu banii ăștia ai putea să cumperi ceva care să-ți folosească ani buni.

— Cum ar fi ce, o cutie cu dale de mochetă? aș răspunde cu un sarcasm exersat. Hai, tată, te rog, măcar de data asta nu fi zgârcit! Înăuntru e un vițel cu două capete.

— Nu, fiule, îmi pare rău.

— O să fiu cuminte de-acum încolo! O să duc gunoiul în fiecare zi până mă însor. Tată, înăuntru e un tip care poate să țină în gură trei bile de biliard în același timp! Și un unicorn uman! Tată, s-ar putea să ratăm o șansă unică în viață.

Dar el tot nu ar fi impresionat.

— Am încheiat subiectul ăsta. Hai să ne urcăm în mașină și să facem 280 de kilometri până la câmpul de luptă istoric Molasses Point. O să afli multe lucruri valoroase despre puțin cunoscutul război dintre America și Ecuador din 1802 și n-o să mă coste nici un sfanț.

Așa că am vizitat Muzeul de Ciudățenii Ripley și am savurat fiecare obiect și fiecare ciudățenie de prost-gust. A fost excepțional. Serios, unde mai poți vedea o reproducere a navei-amiral a lui Columb, *Santa Maria*, făcută în întregime din oase de găină? Sau unde mai poți avea experiența neprețuită de a vedea o machetă lungă de 2,5 metri a Circus Maximus construită din cuburi de zahăr sau masca mortuară a lui John Dillinger sau o încăpere făcută în întregime din bețe de chibrit de un oarecare Reg Pollard din Manchester, Anglia (bravo, Reg, Marea Brianie se mândrește cu tine)? Asemenea experiențe sunt greu de uitat. M-am bucurat să văd că Anglia mai era reprezentată – între altele – printr-un coș de fum din ceramică, din circa 1940. Chiar așa. Totul a fost minunat – curat, bine prezentat, uneori chiar credibil – și am petrecut acolo o oră de încântare.

Apoi, extrem de mulțumit, mi-am cumpărat o înghețată la cornet mare cât un cap de bebeluș și am hoinărit cu ea prin mulțime sub soarele de după-amiază. Am intrat în mai multe magazine de cadouri și am probat șepci de baseball cu rahați din plastic pe cozoroc, dar cea mai ieftină pe care am văzut-o costa 7,99 dolari și am hotărât, din respect pentru tatăl meu, că ar fi fost prea multe extravagante pentru o singură după-amiază. De fapt, aș fi putut oricând să-mi fac singur una, m-am gândit eu în timp ce mă întorceam la mașină ca să pornesc spre dealurile periculoase din Appalachia.